HANDELINGEN

VAN DE

Vereeniging van homoeopathische Geneesheeren

IN NEDERLAND,

ONDER REDACTIE VAN

DR. S. J. VAN ROIJEN te Utrecht en

DR. M. L. VAN DER STEMPEL te Amsterdam.

Aflevering II. Juli 1901.

Uitgegeven voor rekening van de Vereeniging.

LA RIVIÈRE & VOORHOEVE,
ZWOLLE.

INHOUD van de 2e Aflevering.

Voor zaken, betreffende de Redactie van deze »Handelingen," of voor die van de Vereeniging van homoeopathische geneesheeren in Nederland, wende men zich tot den Secretaris, Dr M. L. VAN DER STEMPEL, Arts, *Heerengr. 555* te *Amsterdam.* Voor de finantiëele aangelegenheden richte men zich tot den heer P. C. VAN DER HARST, Arts, te *Alfen a/d. Rijn.*

INHOUD DER NOTULEN VAN DE VEREENIGING VAN HOMOEOPATHISCHE GENEESHEEREN IN NEDERLAND.

De vergaderingen zijn gehouden:
21 November 1900, 30 Januari 1901,
21 Maart 1901 en 15 Mei 1901.

Evenals in mijn vorig inhouds-overzicht moet ik er op wijzen, dat ondanks vele bezwaren der praxis, de opkomst der leden uitstekend was, en meen te mogen postuleeren, dat de belangstelling in onze bijeenkomsten, steeds klimmende is. Op de vergadering van 15 Mei l.l. hadden wij zelfs het voorrecht een collega uit het hooge noorden van ons land, die officieus reeds homoeopaat is, als gast in ons midden te zien. In die vergadering werd ook als nieuw lid geïnstalleerd coll. A. C. A. Hoffman te Gouda.

De vergaderingen van November, Januari en Maart waren voor een groot deel gewijd aan de bespreking van eene ernstige zaak, in verband met onze pharmacie. De Januari-vergadering benoemde eene commissie tot onderzoek, bestaande uit de heeren D. K. Munting Jr., J. Mieg en M. L. van der Stempel.

Genoemde commissie bracht reeds in de Maart-vergadering een lijvig rapport in behandeling met hare conclusies.

De leden, die belang in deze kwestie stellen, kunnen dit rapport ten allen tijde ter bestudeering uit het archief krijgen.

Naar aanleiding van het hierboven genoemde rapport, werd op de Maart-vergadering de wensch geuit, dat alle apothekers, die homoeopathische middelen verkoopen, af en toe gecontroleerd zouden worden.

De mogelijkheid werd besproken van het verkrijgen van een wettelijk toezicht op onze Pharmacie, gelijk dat reeds in Wurtemberg en Pruissen bestaat.

Daarbij werd in overweging gegeven, *das neue deutsche homöopathische Arzneibuch* ook voor ons land als basis aan te nemen. Deze zaak zal op een der volgende vergaderingen nader besproken worden.

Op de vergadering van 21 November werd o. m. behandeld, een correspondentie met den apotheker *A. Kittel te Berlijn.* Met het oog op de steeds naderende *Pest,* was het gewenscht versche slangengiften in voorraad te hebben; daarom had onze

Voorzitter met genoemden apotheker gecorrespondeerd. *Kittel* gaf als methode ter verkrijging van versch gift (hetgeen hij had was te oud):

1° Het dier in gestereliseerde watten te laten bijten. Die watten voor en na het bijten te wegen;

Na het bijten de watten volgens de Hahnemannsche voorschriften van het gif te ontdoen;

2° Het dier te chloroformiseeren en de gifklier weg te nemen;

3° Het dier te dooden en de klieren weg te nemen.

De twee laatste methoden waren de minst betrouwbare, wijl na den dood van het dier, en ook na het uitnemen van de klier uit het lichaam, de vergiften snel hunne kracht verliezen. De eerste methode was door hem 10 jaar geleden in de Dresdener Diergaarde toegepast met succes.

In de Rotterdamsche Diergaarde was volgens ingewonnen informaties geen *Crotalus* aanwezig; in *Artis* was er wel een, maar de Directeur maakte bezwaren met het dier zulke gevaarlijke proeven te nemen. Hij stelde aan collega *Munting* voor hem een *Adder* (*Vipera berus*) thuis te zenden, zoodat hij daar van het dier het verlangde gif kon nemen om er daarna proeven mede te doen. Dit was evenwel niet goed uitvoerbaar, en wel: 1° omdat er in Artis geen te krijgen was, en er buiten in dat jaargetijde (einde October) evenmin: de dieren zitten diep in den grond voor hun winterslaap; 2° omdat collega Munting er weinig lust in had zulke onaangename gasten te herbergen.

Op diezelfde vergadering werden verder de jaarlijksche mededeelingen gedaan, van behandelde *Diphtherie patiënten* met *Heilserum* en met *homoeopathische middelen.*

Wijl ons casuistisch materieel nog niet groot genoeg is, om krachtig te bewijzen voor onze methode, zullen de casuistische publicaties enz. tot één der volgende afleveringen verschoven worden.

Door coll. *H. van Roijen* wordt voorgelezen een verslag van *Prof. Kassowitz* te *Weenen*, die over dit onderwerp zeer uitgebreide statistieken heeft verzameld uit de groote steden van *Europa*, zoowel *voor* als *na* het Serum-gebruik. Zijne conclusie is:

„*Das Heilserum ist also ein ganz sicher wirkendes Mittel, durch welches keine einzige der das Leben der Diphtheriekranken bedrohenden Gefahren beseitigt ist, und der Schrecken dieser Krankheit ist bis zu dem Grade gebannt, dass durch dieselbe Tausende und Tausende von Menschen erbarmungslos hingemordet werden.*"

Ten slotte werd op diezelfde vergadering nog besloten, alleen *datgene* in de *Handelingen* op te nemen, wat op de vergaderingen behandeld was.

De vergadering van 30 Januari was in de eerste plaats gewijd aan een bespreking met den heer *P. H. J. M. Thomassen,* leeraar aan de Rijks-veeartsenijschool te Utrecht.

De mogelijkheid werd besproken, onder veeartsen hier te lande, de behandeling volgens het Similia similibus, meer ingang te doen vinden, dan tot heden het geval is. Er waren en zijn enkele veeartsen, die het vee homoeopathisch behandelen.

De heer Th. bracht als groot bezwaar in het midden, het ontbreken van wetenschappelijke homoeopathische werken op veeartsenijkundig gebied. Hij voelde zich tot de oudere werken met de hooge potensen niet erg aangetrokken. Af en toe geeft hij bij dieren wel middelen die aan het S. S. beantwoorden, en ziet er dan wel resultaten van. Als men hem wetenschappelijke litteratuur wil doen toekomen, dan wil hij er wel een ernstig onderzoek naar instellen.

Aan eenige leden der vereeniging werd daarna opgedragen het zoeken naar wetenschappelijke werken in de Fransche en Duitsche literatuur op hom. veeartsenijkundig gebied.

Daarna wordt door coll. *J. I. A. B. van Roijen* een lezing gehouden over *Koffie en Thee,* in verband met het verbieden van koffie bij homoeopathische behandeling.

De heer *Thomassen* merkte op, naar aanleiding van die lezing, dat koffie bij misselijkheid een antiemeticum is. Coffea bij dieren is een cardiotonicum, het werkt evenwel niet exciteerend, wel in toische doses, dan kan het zelfs Tetanus verwekken.

Coll. *S. J. van Roijen* merkt nog op, dat een kop koffie, 's morgens op de nuchtere maag genomen, het hongergevoel doet verdwijnen; drinkt men daarentegen thee, dan wordt men misselijk en wee. Verbied men koffie, dan moet men ook thee verbieden. Vaak is sleur de hoofdfactor. Later zal op de discussie verder ingegaan worden.

Coll. *S. J. van Roijen* geeft daarna een voorloopig verslag van de Hom. polikliniek te Utrecht. (Zie hier achter het volledige.)

De vergadering van 20 Maart begon met eene demonstratie van collega *J. I. A. B. van Roijen.*

Een meisje van 16 jaar kwam 12 Januari l.l. onder zijne behandeling voor eene 14 dagen bestaande livide zwelling onder het rechter oog. De zwelling is hard. Door een tandmeester werd eene carieuse kies geëxtraheerd als de vermoedelijke oorzaak. De zwelling en de pijn werden een paar dagen later

weer erger. Een incisie werd gemaakt naast de plaats waar de kies gezeten had. Dit gaf weinig resultaat. Daarna punctie met troicart naast de kies. Men kwam toen in een holte, het been was zonder periost duidelijk voelbaar. De holte was met bloed opgevuld. De *chirurg Guldenarm* in consult gehaald, incideerde toen uitwendig, waarbij slechts een paar druppels etter werden ontlast. De holte werd ruim uitgekrabt, en had de grootte van een kippenei. In de *pus* vond men bij mikroskopisch onderzoek massa's kluwens *Actinomyces*.

Men stootte in de holte op ruw been, de omgeving was goed uitgekrabt, zoodat men met schoon weefsel te doen had, toch schoten in die omgeving weer nieuwe abcesjes op, die weer geincideerd werden.

De patiënt kreeg Joodkalium 2 gr. d. d. en is nu gestegen tot 6 gr. d. d.

Ze vertoont een hevig Jodakne na een gebruik van Joodkali gedurende 7 weken. Niettegenstaande dit, gaat het proces langzaam voort, en komen op andere plekken abcesjes te voorschijn. Bij incideeren loopt uit de nieuwe openingen de etter druppelsgewijze en bevat *Actinomyces*.

Uitwendig *Alcoholverbanden*.

Uit de op deze demonstratie volgende discussie bleek, dat in de homoeopathische litteratuur weinig gevonden wordt over dit onderwerp. Naast Joodkalium worden in het algemeen Joodpraeparaten aanbevolen, bovenaan staat nog *Arsenic. jodatum*.

Vervolgens wordt door denzelfden collega *v. R.* het volgende omtrent een hem zeer goed bekend patiëntje medegedeeld.

Het kind werd geboren met een landkaarttong. Later kreeg het een huiduitslag met bruine vlekken, nog wat later een gallige, slijmerige diarrhee.

Het groeide wisselend. Dan weer vooruitgang, dan weer stilstand.

Is de tong schoon, dan is het kind in de war, is de tong beslagen, dan is het goed. Vier weken geleden kreeg ze een oedeem om de enkels, dit verdween met zwachtelen en rust. Daarop volgde een gezwollen oog. Na toediening van *Apis* verdween dit spoedig. Vervolgens weer 3 maal daags diarrhoea, pestilent stinkend, de kleur daarvan was grijs. Urine normaal. Vanaf de geboorte was er af en toe een sediment in de urine, bestaande uit kleine roode korreltjes (Acid. Uric.) In het zog kreeg het kind niet genoeg vet, daarom als voedsel er nog bij *room*. Als geneesmiddel kreeg het *Arsenicum*. Daarna ging het groeien.

Het is nog verzot op vet en houdt niet van brood. Tijdens

de diarrhoea kreeg het niets dan suikerwater. In de laatste 14 dagen is het onverzadigbaar.

De ontlasting is nu eens bruin dan wit. Bij leegen maag foetor, zure oprisping. Over het algemeen is het kind dorstig. Hoewel het kind 1½ jaar is, heeft het nog geen idée van zindelijkheid. Het hoest vaak bij vollen maag, heeft het diarrhee, dan hoest het niet.

Op de vergadering van 15 Mei deelde hij als vervolg op het bovenstaande mede, dat het kind zonder eenige medicatie een paar weken te voren zindelijk en veel beter was geworden.

De patiënt met Actinomycosis is herstellend en gebruikt tot 10 gr. Joodkali pro die. Hij gaf de Joodkali in melk en daarmede verdween de Jodakne.

In die Mei-vergadering werd ook een algemeene discussie gehouden *over de methode van de studie der Homoeopathie voor de praktijk.*

Deze discussie wordt, tot een geheel verwerkt, hier achter opgenomen. Ook nu weer wordt de discussie over *koffie en thee* tot de volgende vergadering uitgesteld.

Coll. *Voorhoeve* deelt, in betrekking tot deze lezing, even het volgende mede:

Kort geleden werd hij gehaald bij eene patiënte met *Asthma bronchiale*, die 8 jaar stramonium gerookt had. Dit verbood hij, en gaf inwendig *Ipec.* (vergat evenwel koffie te verbieden.) De patiënt was spoedig veel beter. Zij had, wijl coll. *V.* het gebruik niet verboden had, geregeld koffie gedronken. Hij liet er daarom den patiënt mede voortgaan.

Coll. *Hoffman* deelt eenige gunstige resultaten mede, verkregen bij *vetlijvigen* met *Tinctura Fucus vesiculosus*, 3 × daags 40 druppels, een maand lang gegeven. Ondanks er geen noemenswaard dieet werd voorgeschreven, was nº 1, 5 pond, nº 2, 8 pond, nº 3, 7½ pond afgevallen.

Daarna wordt het antwoord op de critiek van Prof. Straub op afl. I van onze *Handelingen* besproken.

Dit wordt hier achter opgenomen.

DR. M. L. VAN DER STEMPEL.

SANGUINARIA CANADENSIS.

Behoort tot de familie der *Papaveraceae*.

Ze groeit in Noord-Amerika.

Uit alle deelen loopt bij 't afbreken een bloedrood vocht, vandaar dat ze den naam draagt van Bloodroot (bloedwortel). Dit vocht is scherp en bitter en bevat Sanguinarine.

Voor de proeven op gezonden heeft men gebruik gemaakt van de tinctuur, uit den wortelstok bereid, en deze is ook de gebruikelijke in onze geneeskunst.

Deze proeven gaven als:

Algemeene symptomen: gevoel van koude, zwakte, duizelingen, neiging tot flauw vallen, hartkloppingen; zeer afwisselende verschijnselen.

De symptomen zag men verergeren des morgens en des avonds, door koude en door beweging. Ook wel des nachts, tegen den morgen, vooral de rheumatische pijnen.

In alle verschijnselen treden de *brandende* gevoelens op den voorgrond en *scherpe* secretie van neus, keel, maag, darm.

Gemoedsstemming: prikkelbaar, knorrig, angstig, ongeduldig.

Slaap wordt vóór den gewonen tijd afgebroken, door schrik van vallen of iets dergelijks. Soms slapeloosheid.

Zenuwsysteem. Verhoogde prikkelbaarheid; daardoor groote gevoeligheid en verergering door licht, geluid enz. Hoofdpijn, om de zeven dagen terugkeerend, die 's morgens vroeg opkomt en daardoor den patiënt wekt. Ze begint in 't achterhoofd, gaat dan over het hoofd naar rechter oog en slaap. De hoofdpijn is heftig, brandend en kloppend, alsof het hoofd zal barsten en de oogen uit het voorhoofd gedrukt zullen worden.

Daarbij dikwijls braken, waarbij soms alle eten van

den vorigen dag er weer uit komt; daarna volgt slaap en verbetering; de handen en voetzolen zijn hierbij heet.

Duizeligheid, soezerigheid, neiging tot flauw vallen. Migraine meest rechts. Spier- en neuralgische pijnen overal, doch hoofdzakelijk in nek en schouder en meest rechts; ze kunnen den arm niet opheffen, het hoofd niet omdraaien.

De pijnen treden het hevigst des nachts op en verergeren door beweging. De lijders zien hierbij bleek, soms echter vertoonen ze een roode vlek op de wangen. Hier zien we verschil met Ferrum, waar ook pijn is, zoodat ze den arm niet kunnen opheffen, doch 't gelaat wordt bij afwisseling snel rood en bleek, pijn erger bij dag en wordt beter door matige beweging.

Bloedsomloop. Drukkende pijn in de hartstreek, met hartkloppingen, harde pols; heete handen en voeten. 't Gevoel van pulsatie door 't geheele lichaam. Roode omschrevene plekken op de wangen. Onregelmatige pols (na groote doses), later pols ook week.

Ademhalingsorganen. Catarrhen van neus en keel. Neus- en keelslijmvlies droog, heet, met heeschheid. Afwisselend verstopt en veel secretie; verminderde reuk met abnormale reukgewaarwordingen; slijmvlies van neus en keel dik, gezwollen. Hoesten, kort, droog, brandend; soms erge kramphoest, die 's nachts verergert, met diarrhee optreedt en door geringe koude reeds verergert. Daarbij brandende pijnen in de borst met steken en beklemming.

Het secreet is dun, scherp, brandend. Meest rechter long aangetast.

Digestieorganen. Kiespijn, erger 's morgens, door koud en heet, beter door matige warmte. Vooral pijn in holle tanden en kiezen.

Speekselvloed en 't gevoel alsof alle tanden los staan.

Tong ziet rood, brandend; prikkelen en droog, ruw gevoel in den tong.

Branden in verhemelte, pharynx, oesophagus. Braken van bitter water, zure scherpe vloeistof, met heftig branden in de maag en hevige dorst. Zure oprispingen, veel lucht opboeren, speekselvloed, brandende pijn in maag en

darm. Geen eetlust, of wel hongergevoel zonder te kunnen eten; zelfs de lucht van 't eten verwekt walging. De maagstoornissen gaan vaak gepaard met asthmatische verschijnselen (vergelijk Nux vomica). Na de maagverschijnselen, die soms eene week duren, plotseling ophouden daarvan, doch dan diarrhoea, dun, gallig, plotseling afgaand (als natrium sulphuric. defaecatie); daarbij buik opgezet, buik en leverstreek pijnlijk, heet, zuur oprispen, veel rommelen in den buik, krampen, winden afgaan, persingen met telkens weinig ontlasting of waterige stof; heftige drang, zonder succes. Bij kinderen worden de billen rood, ontstoken door de scherpe stof, die ontlast wordt. Vaak 't eten onverteerd.

Verergering des nachts.

De diarrhoea vaak afwisselend met verstopping (zooals ook Natrium sulphur., Pulsatilla, Lycopodium).

Urogenitaalapparaat.

Veel urineeren, vooral des nachts. Urine helder. Uit de vagina een scherpe, leelijk riekende fluor albus; uterusmond staat open en is omringd door zweertjes; daarbij pijn in den onderbuik, alsof de menses zullen komen. Winden afgaan door de vagina. Menses te vroeg of profuser dan anders. De uterusverschijnselen gaan gepaard met hoofdpijn rechts.

Huid. Jeuken en urticaria vóór de maagverschijnselen. Oude uitslag gaat weer jeuken. Over de geheele huid een onaangenaam hittegevoel. Heete roode wangen en ooren, vooral des namiddags; met snellen pols en blauwe vingers.

Gewrichten zeer pijnlijk, soms iets gezwollen, meer rechts dan links; vooral de schouder, de heup en de kleine vingergewrichtjes. Pijnen erger des nachts in bed en door beweging.

Sanguinaria canadensis kan dus worden gebruikt in bepaalde vormen van hoofdpijn, migraine, spier- en gewrichtsaandoeningen, huidjeukte, maag- en darmstoornissen en vooral bij beginnende Tuberculosis pulmon., waarbij Dr. Arnold-Manchester het bepaald genezend noemt.

Rotterdam. H. van Roijen.

CYCLAMEN EUROPAEUM VAN DR. S. J. VAN ROIJEN.

Wibmer vermeldt Cyclamen slechts als emeticum en drasticum. Het onderzoek op gezonde personen geeft een symptomencomplex, waardoor men het karakter van de Cyclamen met het woord venositeit kan aanduiden. Deze vertoont zich rechtstreeks in het opzetten der oppervlakkige aderen van de handen, de voeten, den anus; door bloedingen. Als gevolg ontstaan voedingsstoornissen, die het beeld geven van eene chlorose, die wel verschilt van de Pulsatilla- en de Ferrum-chlorose, maar die toch tot hetzelfde genus behoort.

De slijmvliezen der spijsverteringswerktuigen vertoonen eene reeks van verschijnselen, zooals men dikwijls bij chlorotische meisjes aantreft. Storingen in de werking der spijsverteringswerktuigen, dyspepsie, buikpijn, diarrhee of verstopping. Minder lijdt het slijmvlies der ademhalingswerktuigen; de symptomen bepalen zich tot den neus, hevig niezen en afscheiding van slijm, en tot het strottenhoofd met de luchtpijp.

Het zenuwstelsel is onder den invloed van den abnormalen bloedtoevoer, waardoor zoowel krachteloosheid, matheid en verlammings-verschijnselen, als krampachtige toestanden ontstaan. De slaap komt moeilijk, is dikwijls door droomen afgebroken en het opstaan valt moeilijk. De koortsachtige verschijnselen zijn voornamelijk koude, een gevolg van den onvoldoenden afvoer van het veneuse bloed.

De verschijnselen aan het hoofd, duizeligheid en hoofdpijn, kunnen alle worden teruggebracht tot eene overvulling der aderen, of tot een onvoldoenden toevoer van slagaderlijk bloed. Belangrijk lijden de oogen. De intraoculaire druk veroorzaakt symptomen, die eene groote gelijkenis hebben met die, welke bij beginnend glaucoma kunnen worden waargenomen. Ook verschijnselen van retina-lijden ontbreken niet.

Het oorsuizen heeft hier niet de beteekenis van eene oorziekte, maar is een gevolg van de anatomische verhouding tot de groote bloedvaten.

De symptomen van maag en ingewanden zijn reeds vermeld. De bloedingen uit de haemorrhoidalvenen en de opzetting van die aderen zijn een onmiddellijk gevolg van de venositeit.

Zooals men van het karakter van Cyclamen kan verwachten, zijn er symptomen van den bloedsomloop waargenomen. Pijn in de hartstreek, onregelmatige, versnelde, krachtlooze hartslag, hartkloppen. Als gevolgen daarvan in de ademhalingsorganen zijn bij het onderzoek beklemde borst en kortademigheid waargenomen.

De urine is vermeerderd, waterig, bevat veel chloriden; afwisselend verminderd, donker evenals men bij chlorotische personen dikwijls kan waarnemen. Van de vrouwelijke geslachtsdeelen staat de uterus sterk onder den invloed van Cyclamen. De veneuse overvulling veroorzaakt pijnlijke menstruatie en bloedvloeïingen van donkere, zwarte klompen, niet van licht rood arterieel bloed.

De verschijnselen van den nek, den rug en de ledematen laten zich gemakkelijk verklaren, ten deele uit de algemeene krachtelooosheid, ten deele uit den verlammenden of krampachtigen invloed van het zenuwsysteem.

STATISTIEK VAN DE HOMOEOPATHISHE POLIKLINIEK TE UTRECHT.

De eerste patiënten zijn den 15 Mei 1900 in behandeling genomen; tot einde December werden behandeld 77 mannen en 136 vrouwen; te zamen 213 personen, waarvan eenige herhaaldelijk zijn behandeld. Het aantal recepten was 638.

NAAM DER ZIEKTEN.	Aantal gevallen.	Hersteld.	Verbeterd.	Slechts eenmaal gekomen.	Weggebleven.	Niet verbeterd.	In andere behandeling.	In behandeling gebleven.	Overleden.
Rheumatismus . . .	9	3	3	1	1	—	—	1	—
Lumbago	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Gonorrhoea.	1	—	—	—	—	—	1	—	—
Syphilis tert.	2	—	—	2	—	—	—	—	—
Scrofulos. (paedatroph.)	4	—	2	1	—	—	—	1	—
Lymphadenitis scroful .	1	—	—	—	—	—	—	1	—
Rhachitis	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Scoliosis	2	1	—	—	—	—	1	—	—
Diabetes	1	—	—	—	—	—	—	1	—
Chlorosis	11	4	1	5	—	—	—	1	—
Anaemia	5	—	3	—	—	—	—	2	—
Marasmus senilis . .	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Carcinoma	1	—	—	—	1	—	—	—	—
Sarcoma.	1	—	—	—	—	—	1	—	—
Paresis	1	—	—	—	—	—	—	1	—
Anaesthesia rheumat. .	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Tabes dorsalis . .	1	—	—	—	1	—	—	—	—
Ischias	3	2	—	—	1	—	—	—	—
Neuralgia	4	1	1	2	—	—	—	—	—
	51	14	10	12	4	—	3	8	—

NAAM DER ZIEKTEN.	Aantal gevallen.	Hersteld.	Verbeterd.	Slechts eenmaal gekomen.	Weggebleven.	Niet verbeterd.	In andere behandeling.	In behandeling gebleven.	Overleden.
	51	14	10	12	4	—	3	8	—
Chorea minor	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Epilepsia	3	—	—	2	—	—	—	1	—
Vertigo	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Neurasthenie	3	—	1	1	—	—	—	1	—
Cephalalgia.	31	9	6	10	—	—	—	6	—
Keratitis	2	—	—	1	—	—	—	1	—
Glaucoma dissemin. .	1	—	—	—	—	—	1	—	—
Dacryocystitis	1	—	—	—	—	—	1	—	—
Otitis	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Surditas	3	—	—	—	—	1	2	—	—
Rhinitis	1	—	—	—	1	—	—	—	—
Odontalgia	7	6	—	1	—	—	—	—	—
Adenomata pharyng .	1	—	—	—	—	—	—	1	—
Angina	8	2	1	1	—	—	—	4	—
Struma	7	—	—	1	—	2	—	4	—
Atroph. gland. thyreoid.	2	—	—	—	—	—	—	2	—
Aphonia	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Bronchitis acut. . . .	6	1	1	3	1	—	—	—	—
Bronchitis chronica . .	2	—	—	1	—	—	—	1	—
Bronchiectasia . . .	1	—	—	—	—	1	—	—	—
Emphysena pulmon .	2	—	—	2	—	—	—	—	—
Dyspnoea	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Pleuritis	2	1	—	1	—	—	—	—	—
Catarrh. apic. pulm. .	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Tubercul. pulmon . .	19	—	2	8	1	—	1	6	1
Cardialgia	10	4	2	2	—	—	—	2	—
Ulcus ventriculi . . .	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Catarrh ventric. . . .	4	1	1	2	—	—	—	—	—
Icterus	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Diarrhoea infant. . .	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Diarrhoea chronica . .	3	1	1	1	—	—	—	—	—
	179	45	25	52	7	4	8	37	1

NAAM DER ZIEKTEN.	Aantal gevallen.	Hersteld.	Verbeterd.	Slechts eenmaal gekomen.	Weggebleven.	Niet verbeterd.	In andere behandeling.	In behandeling gebleven.	Overleden.
	179	45	25	52	7	4	8	37	1
Diarrhoea cruenta . .	2	2	—	—	—	—	—	—	—
Constipatio habitual. .	2	1	—	—	—	—	—	1	—
Haemorrhoides . . .	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Hernia	1	—	—	—	—	—	1	—	—
Enuresis	1	—	—	—	—	—	—	1	—
Haematuria	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Albuminuria	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Amenorrhoea	1	—	—	—	1	—	—	—	—
Dysmenorrhoea . . .	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Metrorrhagia	2	1	—	1	—	—	—	—	—
Molimina metropaus .	2	1	—	—	—	—	1	—	—
Endometritis chronic. .	3	1	—	2	—	—	—	—	—
Dislocatio uteri . . .	2	—	1	—	—	—	1	—	—
Hypertrophia uteri . .	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Leucorrhoea	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Oophoritis	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Gravida	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Psoriasis	1	—	—	—	—	—	—	1	—
Eczema	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Acne	3	1	—	—	—	—	—	2	—
Prurigo	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Tinea capitis	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Ulcera cruris	4	—	—	1	—	—	—	3	—
Ulcus in sterno . . .	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Ulcus in umbilico . .	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Varices in crure . . .	1	—	—	—	—	—	—	1	—
Tendinitis Achill. . .	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Sudor pedum	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Urticaria	2	2	—	—	—	—	—	—	—
Sequelae traumatis . .	2	—	—	1	1	—	—	—	—
Combustio	1	1	—	—	—	—	—	—	—
	224	62	28	63	9	4	11	46	1

Van de personen, die als verbeterd zijn vermeld, en van hen, die slechts éénmaal zijn gekomen mag met groote waarschijnlijkheid worden aangenomen, dat een aanzienlijk gedeelte hersteld is.

Een groot deel der patiënten, die slechts éénmaal gekomen zijn, of na weinige bezoeken zijn weggebleven, leed aan verouderde slepende ziekten, waaronder een vrij groot aantal tuberculeuze gevallen.

In andere behandeling zijn 11 personen, verwezen naar de chirurgische of specialiteitskliniek, behalve eene tuberculeuze, die geene gratis-behandeling verlangde. De niet verbeterde waren gevallen van struma of ongeneeslijken.

HOE MAAKT MEN ZICH MET DE THEORIE EN MET DE PRAXIS DER HOMOEOPATHIE BEKEND?

(Overzicht der discussie over dit onderwerp, gehouden op de vergadering van 15 Mei 1901).

Voor den arts, die natuurlijk niet in de gelegenheid is, zich aan één onzer Universiteiten ook maar eenigszins op de hoogte te stellen van de therapie volgens het *similia similibus*, zullen wij hier trachten een beknopt, maar duidelijk overzicht te geven van den o. i. besten weg.

Voorop stellen moeten wij, dat eene theoretische voorbereiding noodig is, om zich van al de vooroordeelen te ontdoen, waarmede hij de universiteit verlaten heeft.

Het meest door hem geraadpleegde boek zal wel zijn, het tal van onjuistheden en verkeerd begrepen aanhalingen bevattende werkje van Prof. Stokvis,

Voordrachten over Homoeopathie, *) of de enkele zinnen in het werk over *geneesmiddelleer* van denzelfden hoogleeraar. Dit alles zal hem geen goeden indruk van de homoeopathische geneeswijze gegeven hebben.

Doch ter zake:

1° Wat is de weg voor den jongen arts, indien hij nog niet gevestigd is, en pas de Universiteit verlaten heeft?

2° Hoe kan de arts in de praxis met de H. bekend worden?

Voor beide categoriën geldt de reeds bovengenoemde theorethische voorbereiding.

De heterodoxe theoriën en de praktische toepassing

---

*) Zie de antwoorden daarop, n.l. Dr. Kallenbach *De aanval afgeslagen.* Dr. S. J. van Roijen *De voordrachten van* Prof. Stokvis *beoordeeld.* Dr. Munting *De vertegenwoordiging der Homoeopathie* enz.

dezer theoriën moeten op een vooraf vruchtbaar gemaakten bodem gezaaid worden.

Wij laten hier eenige titels van voorbereidende werkjes volgen:

1. PROF. H. SCHULZ. Aufgabe u. Ziel der modernen Therapie 1890.
2. ibid. Die Grundgesetze der arzneilichen Organtherapie und ihre Bedeutung für die Praxis 1898.
3. ibid. Die Pharmakotherapie 1899.
4. DR. A. SPERLING. De homoeopathische Geneesmiddelleer, vertaald door DR. MUNTING 1895.
5. PROF. R. ARNDT. Das Biologische Grundgesetz 1892.
6. DR. P. JOUSSET. Homoeopathie et thérapeutique positive 1892.
7. PROF. A. IMBERT-GOURBEIJRE. Lectures Publiques sur l'homoeopathie 1865.
8. DR. B. HIRSCHEL. Compendium der Homöopathie 1865.
9. PROF. VON BAKODY. Hahnemann Redivivus.

Heeft men een paar dezer werkjes nauwkeurig doorgewerkt, b.v. No. 3, 4, 6 of 7 en 8, dan mag men zich theoretisch voldoende op de hoogte achten van de grondbeginselen der Homoeopathie. Het voornaamste komt dan evenwel nog, n.l. het zien toepassen dier theoriën aan het ziekbed.

Voor beide bovengenoemde categoriën is de thans aan te geven weg de beste; voor de 2e categorie zullen wij straks nog een eenigszins anderen weg aangeven. De toepassing aan het ziekbed en bij patienten in het algemeen leert men kennen door:

a. het bezoeken van ziekenhuizen;

b. het bijwonen van poliklinieken;

c. het bijwonen van een particulier spreekuur (zoo daarvoor gelegenheid bestaat);

d. het meegaan met een praktiseerend homoeopaat.

Gaat men vooraf de geneesmiddelleer bestudeeren, dan begraaft men zich in een opeenhooping van verschijnselen, die men niet leert waardeeren. Een uitzondering op dit laatste maakt een voorbereidende praktische geneesmiddel-

studie bij PROF. H. SCHULZ te *Greifswald* (daarover straks nog iets). Ziet men wat Dr. A. of Dr. B. bij ziektetoestanden geeft, met het waarom, en gaat men dit daarna bestudeeren, dan schiet men veel vlugger op, en dringt beter tot de kern van de zaak door.

De studiewerken voor klinisch gebruik zijn o. m.:

DR. B. BÄHR. *Die therapie nach den Grundsätzen der Homöopathie* 1862.

Dit is een werk, dat nog steeds uitnemend mag genoemd worden, vooral wegens zijne duidelijke en scherp geteekende indicaties.

DR. P. JOUSSET. *Elements de médecine pratique* 1877.

Ook op dit werk is het bovenstaande van toepassing.

DR. PUHLMANN. *Handbuch der Homöopathischen Praxis* 1901.

DR. R. HUGHES. *A Manual of Therapeutics* 1899.

DR. E. H. RUDDOCK. *The Homoeopathic Vademecum of modern Medecine and Surgery* Large Edit 1900.

Wil men een dezer werken met vrucht bestudeeren, dan is het noodzakelijk:

1° het zien behandelen of zelf behandelen der zieken (reeds boven genoemd);

2° het bestudeeren van één der volgende werken over geneesmiddelleer.

R. HUGHES. *A Manual of Pharmacodynamics* 1899.

Hieruit leert men vooral de physiolog. werkingen.

PROF. FARRINGTON. *Klinische Arzneimittellehre* (Duitsche vertaling).

DR. NASH. *Leaders in Homoeopathic Therapeutics* 1899.

Kan men een dictaat over geneesmiddelleer van PROF. VON BAKODY machtig worden, dan krijgt men spoedig een inzicht in de hoofdzaken van circa 30 polychresten.

Daarna zal men kunnen overgaan tot het gebruiken van een werk over geneesmiddelleer, waarin de geheele reeks van verschijnselen wordt beschreven. o. a.

DR. JOUSSET. *Matière médicale expérimentale* 1884.

DR. HEINIGKE. *Handbuch der Homöopathischen Arzneiwirkungslehre* 1880.

Een beknopt, zeer bruikbaar werk, dat wel niet de

later onderzochte middelen beschrijft, maar waarin de polychresten voldoende uitvoerig zijn behandeld.

NOACK, TRINKS und MÜLLER. *Handbuch der homöopathischen Arzneimittellehre* 1848.

Een oud, maar in het geheel niet verouderd werk; waarin de geneesmiddelen ook in hunne kleinste bijzonderheden zijn behandeld.

Aanbevolen mag ook worden, het reeds verschijnende, maar nog lang niet compleete nieuwe standaardwerk:

Deutsche Homöopathische Arzneimittellehre 1900 enz. herausgegeben von DR. E. FAULWASSER und DR. R. WINDELBAND.

Het bezoeken van ziekenhuizen geeft ons Hollanders meer bezwaren.

Waar zal men heengaan?

Naar Budapest? Dit is, volgens van Eden, het *Heilige Land* der Homoeopathie. Hoe zou hij teleurgesteld zijn, indien hij er zelf heenging! Want v. Bakody is wegens zijn hoogen leeftijd afgetreden; en ofschoon hij zijne theoretische uiteenzettingen voorloopig blijft voortzetten, voor artsen, die er prijs op stellen de homoeopathische geneeswijze te leeren kennen, zoo kan men daar in Budapest toch geen *praktische* studie van de Homoeopathie meer maken. Trouwens was dit laatste toch reeds in de laatste jaren moeielijk; want v. Bakody werd van verschillende kanten tegengewerkt, en zelfs zijne assistenten mochten niet door hem zelven worden gekozen, maar werden hem door den directeur van het ziekenhuis aangewezen.

Om de Homoeopathie *praktisch* te leeren kunnen wij dus Budapest niet aanraden.

Goede *poliklinieken* en *klinieken* vindt men evenwel: 1° te *Weenen* (3 ziekenhuizen, waaronder één voor kinderen.) 2° te *Parijs*, 3° te *London* en 4° in *Amerika* (legio). Te *Brussel*, *Antwerpen*, *Gent* en te *Leipzig* zijn goede, drukbezochte Poliklinieken. Te Leipzig is ook nog een ziekenhuis.

Hier te lande heeft men een homoeop. polikliniek te *Utrecht* onder leiding van den nestor der hollandsche homoeopaten, DR. S. J. VAN ROIJEN.

Voordat men bovenstaande ziekenhuizen en poliklinieken bezoekt, is het zeer aan te bevelen zich een paar maanden bij H. Schulz te *Greifswald* te oefenen in het geneesmiddelonderzoek op gezonden. Dit vergemakkelijkt zeer de geneesmiddelstudie (in het begin reeds aangestipt). Gaat men de geneesmiddelen bestudeeren, dan doet men het verstandigst eenige polychresten te nemen; o. a.: *Aconit*, *Belladonna*, *Arsenicum* enz., waarvoor men de reeds bovengenoemde werken zooals Heinigke gebruiken kan.

Dit is de meest gewenschte studierichting voor de beide bovengenoemde categoriën.

Voor de 2e categorie kan ook nog een anderen weg, alhoewel een minder gewenschten, gevolgd worden. Ook deze leidt tot het doel. In de eerste tijden werden alle homoeopaten op deze manier gevormd, en ook nu nog zijn er velen, die aldus aanhangers worden van Hahnemann's stelsel. Men past direct op zijne patiënten toe wat men bestudeert. Een geneesheer b.v. die in zijn praxis, door welke omstandigheden dan ook, er toe komt, de Homoeopathie te bestudeeren, kan trachten met behulp van één of meerdere der bovengenoemde praktische werken, zijne patiënten homoeopathisch te helpen. Kan hij af en toe den raad van reeds langer praktiseerende homoeopaten inwinnen, des te beter voor zijne patiënten en voor hem. Die weg is evenwel veel lastiger, en baart dikwerf teleurstellingen.

DE CRITIEK VAN PROF. STRAUB

OP AFLEVERING I VAN DE HANDELINGEN

DOOR Dr N. A. J. VOORHOEVE.

(Zie Weekblad v/h. Nederl. Tijdschr. voor Geneeskunst No. 9 van 1901.)

Bij de bespreking van mijne voordracht over »Wat is Homoeopathie?" heeft Prof. Straub blijkbaar geheel over het hoofd gezien, dat het mij daarbij niet te doen was om het bewijs, dat de homoeopathische geneeswijze inderdaad betere resultaten geeft dan elke andere geneeswijze, maar eenvoudig om een zoo duidelijk mogelijke uiteenzetting van het wezen en den aard der Homoeopathie.

Dit ligt reeds in den titel zelven opgesloten, en het zal dus zeker niet alleen mij, maar ook velen anderen collega's, die èn mijne voordracht èn de kritiek van Prof. Straub lazen, vreemd zijn voorgekomen, dat Z.H.G. het ontbreken van het staven van het beginsel de *zwakke* zijde van mijne voordracht noemt.

Inderdaad, ik heb daaraan bij het houden mijner voordracht zelfs niet gedacht. Het ging er mij, bij het plaatsen van deze voordracht in de Handelingen, om, het beginsel uiteen te zetten, zoodat ook andere collega's, die van ons beginsel geen juist begrip hebben, zouden te weten kunnen komen, wat wij — homoeopaten — onder Homoeopathie verstaan.

Het ging er mij niet om, het beginsel te staven door bewijzen.

Dat dit op onzen weg — en speciaal op den weg van de Vereeniging van homoeopathische geneesheeren — ligt, stem ik voetstoots toe. En ik kan Prof. Straub verzekeren dat de homoeopathische geneesheeren in ons land stellig

niet in gebreke zullen blijven, dit ook in de »Handelingen" te doen, en door mededeeling van feiten aan te toonen, dat artsenijen, volgens het similia similibus aangewend, inderdaad een curatieve uitwerking hebben.

Edoch, wanneer ik eene geneesmethode bespreek en tracht uit te leggen, waarin zij, die voorstanders van die geneeswijze zijn, zich onderscheiden van andere geneeskunstbeoefenaren, dan is het m. i. volstrekt niet mijn plicht, tegelijkertijd te bewijzen dat die geneeswijze ook gunstigere resultaten geeft dan elke andere geneeswijze.

Eerst de uiteenzetting van het beginsel, *daarna* het bewijs, dat dit beginsel juist is.

Dit voor zooveel de vermeende »zwakke zijde" aangaat.

In de tweede plaats begrijp ik waarlijk niet goed, welke fout er in ligt, wanneer ik zeg dat volgens onze overtuiging een nauwkeurige vergelijking van het ziektebeeld met het artsenijbeeld leidt tot de *aanwending* van het geneesmiddel. Zeker, de *ervaring* moet beslissen; zij heeft dit evenwel reeds zoo duizendvoudig gedaan, dat wij gerust kunnen zeggen, dat een dergelijke vergelijkende methode niet slechts leidt tot de *beproeving*, maar tot de *aanwending* van het geneesmiddel, en dat wel in de stellige verwachting, dat de werking van het op die wijze gevonden geneesmiddel ontwijfelbaar zal strekken zoo niet altijd tot onmiddellijke genezing, dan toch zeker tot bevordering van een gunstig verloop der ziekte.

Laat Prof. Straub, en alle andere allopathische geneesheeren met hem *), gerust de aanwending van langs zoodanigen weg gekozen artsenijen *beproeven.* Zij zullen *ervaren*, dat de gunstige werking niet uitblijft.

Laat hen gerust Arsenicum album bij cholera, Sublimaat bij dyssenterie, Mercurius cyanatus bij diphtheritis, Phosphorus bij pneumonia crouposa *beproeven*, na eerst nog eens nauwkeurig te hebben nagegaan, of deze artse-

*) Allopaten noemen wij onze collega's niet, omdat wij dit nu den best gekozen naam achten, maar omdat het zoo lastig is, en misschien ook eenigszins onaangenaam in de ooren klinkend, telkens te zeggen: „de geneeskundigen, die de symptomatisch-geneeskundige behandelingswijze huldigen naar specifiek-palliatieve indicatie."

nijen in het te behandelen geval werkelijk *het meest* beantwoorden aan de geheele groep van objectieve en subjectieve verschijnselen, die het kranke individu vertoont, en zij zullen ondervinden, dat men op deze wijze verder komt en betere resultaten verkrijgt, dan wanneer men deze zieken hetzij in 't geheel geen artsenijen geeft, hetzij palliatief behandelt.

Meer heb ik over de kritiek van Prof. Straub niet te zeggen. Slechts wil ik nog ten slotte den wensch uitspreken, dat zijne kritiek aanleiding er toe zal geven, dat vele »allopathische" collega's kennis zullen nemen van onze »Handelingen" en daardoor allicht tot een ander inzicht zullen komen over de beteekenis en de waarde der homoeopathische geneeswijze!

DE CRITIEK VAN PROF. STRAUB

OP AFLEVERING I VAN DE HANDELINGEN

(Zie Weekblad v/h. Nederl. Tijdschr. voor Geneeskunst No. 9 van 1901.),

BESPROKEN DOOR

Dr M. L. VAN DER STEMPEL.

M. H.

Een week nadat op den omslag van het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde* eene advertentie van ons betreffende »*de Handelingen*" had gestaan, verscheen van de hand van Prof. Straub, den redacteur-gérant van bovengenoemd weekblad, een critiek op die Handelingen.

Merkwaardig daarbij is, dat, terwijl eind November 1900 een exemplaar aan de redactie ter recensie was gezonden, eerst 2 Maart 1901 bovengenoemde critiek verscheen.

Blijkbaar was zij als waarschuwing bedoeld, om de heeren Artsen niet te laten vangen door het zoet gefluit van den vogelaar.

Nog merkwaardiger daarbij is, dat de recensie van toegezonden boeken, in een tijdschrift als het weekblad, aan leeken schijnt te worden opgedragen.

Prof. Straub schrijft pag. 485 laatste al.:

»Voor ons leeken," enz.

Gewoonlijk neemt men voor het beoordeelen, enz., deskundigen!

Dat Prof. S. leek is op het gebied der pharmakologie, en op dat der homoeopathie in het bijzonder, blijkt duidelijk o. a. uit zijn reeds vroeger gestelden en nu weer herhaalden eisch (pag. 487), om »van de door algemeene ervaring als werkzaam erkende geneesmiddelen (chinine bij malaria, ijzer bij chlorose, kwik en jodetum kalicum bij syphilis, salicylzuur bij rheumatismus articul. acut., joodkalium bij actinomycosis, diphtherieserum bij diphtherie,

atropine bij iritis, eserine bij glaucoma) aan te toonen, dat zij aan het beginsel van *Hahnemann* voldoen."

Ik zal uit deze groep van geneesmiddelen thans slechts een enkel bespreken, en een meer geregelde behandeling er van liever tot later uitstellen.

Atropine b.v. bij *Iritis is geen geneesmiddel.* Daarbij komt direct bij mij in herinnering het gezegde van een hoogleeraar aan een onzer Rijks-Universiteiten in Maart l.l., geuit tegen een van ons; (een hoogleeraar die blijkbaar meer bevoegd is over de homoeopathie te oordeelen dan Prof. Straub): »*Het is toch merkwaardig, hoe weinig begrip men zelfs in universitaire kringen van de homoeopathie heeft, zoodat men verlangt, dat een bloot mechanische werking, als die verricht door Atropine bij Iritis, getoetst zal worden aan het Similia similibus.*"

Die Hoogleeraar, minstens even bevoegd als Prof. Straub over de werking van Atropine bij Iritis te oordeelen, had volkomen gelijk. Waarom verlangt men niet van ons, dat wij een prophylactische amputatie van arm of been bij septische wonden, aan het *Similia similibus* zullen toetsen?

De Atropine wordt, voor zoover mij bekend is, gegeven om de pupil te verwijden, waardoor voorkomen wordt dat er synecchiën ontstaan. Is dit een curatieve of een prophylactische werking?

Prof. Straub zal dit zeker wel weten te beantwoorden!?

Over *Chinine* bij *Malaria* verwijs ik onzen hooggeleerden criticus naar *Lewin: Die Nebenwirkungen der Arzneimittel* 1899, pag. 422: *Das Chininfieber.* In dit hoofdstuk zal Prof. S. o. a. vinden:

»*Die Selbstbeobachtung von Hahnemann, der nach Einnahme einer grösseren Menge Chinarinde von einem kalten Fieber, ähnlich dem Sumpffieber, befallen wurde, ist deshalb als richtig anzusehen, u. s. w.*"

Daaruit blijkt weer voor de zooveelste maal, dat Hahnemann in het begin der 19e eeuw een scherper waarnemingsvermogen bezat, dan de meeste Hooggeleerden, met beter hulpmiddelen toegerust, in het begin der 20e.

Later, heb ik reeds geschreven, zal ik hierop terugkomen.

Prof. S. spreekt op bl. 486 al. 8 en 9 enz. v. o. zich-

zelf tegen, waar hij aan de subjectieve verschijnselen minder waarde meent te moeten toekennen, dan aan de objectief waarneembare zaken; terwijl hij op oogheelkundig gebied wel degelijk het noodzakelijk acht daarmede rekening te houden.

Ook de homoeopaten geven aan de subjectieve bezwaren de waardeering die ze verdienen, doch houden bij de keuze van het in elk speciaal geval toe te passen geneesmiddel wel degelijk rekening met het temperament van den patiënt. Het zal Prof. S. toch ook niet onbekend zijn:

1°. dat in vele gevallen patiënten met klachten bij den medicus komen, waar objectief niets te vinden is. We moeten bij de keuze van het geneesmiddel hier dus geheel op de klachten afgaan. Later blijkt vaak eerst, dat er wel degelijk ziekelijke afwijkingen aanwezig waren; en

2°. dat menschen met verschillend temperament, ook verschillend reageeren op geneesmiddelprikkels.

Het eerste verwijt (van pedanterie zeker) dat mij persoonlijk treffen moet is te vinden op pag. 485, 3e al. v. o.:

»De secretaris der vereeniging noemt in zijn verslag den homoeopaat den banierdrager der *wetenschappelijke geneeskunst.*"

Ik zie in mijn verbeelding Prof. S. een hevige lachbui krijgen, wanneer ik hem verzeker, dat ik vergeten heb er voor te zetten »*natuurwetenschappelijke geneeskunst.*"

Voor zoover mij bekend, heeft iedere natuurwetenschap tot basis één of meer vaste wetten, die slechts geringe modificaties ondergaan door de omstandigheden. Die wetten zijn door natuuronderzoekers meest allen door toeval ontdekt, en eerst later is hunne wetenschappelijk theoretische bevestiging gevonden. Hun praktisch bewijs werd bij de ontdekking geleverd.

Ik wijs slechts even op de *wetten van de zwaartekracht*, op *de wetten van Keppler* enz. enz.

Zoo ook wordt de therapie met geneesmiddelen beheerscht door vaste wetten. Één daarvan is het *Similia similibus*, van de natuur afgekeken, door den natuuronderzoeker *Hahnemann.* Of beter gezegd door hem opnieuw ontdekt.

Nu zal het bij Prof. S. c.s. niet opkomen, om van de

natuurkunde, sterrekunde, enz., te spreken als van dogmatische wetenschappen, omdat zij van bepaalde axioma's uitgaan.

Waarom dan wel van de *Homoeotherapie*?

Het S. S. is gedurende een eeuw reeds in de praktijk door duizenden geneesheeren toegepast en juist bevonden, de theoretische verklaring alleen laat nog op zich wachten.

Pag. 487, 3e al. v. o, schrijft Prof. Straub: »De ervaring moet beslissen, enz."

Dit ben ik volkomen met Prof. S. eens.

De ervaring heeft beslist.

Hoe kan men anders de merkwaardigheid verklaren, dat reeds een eeuw lang dezelfde geneesmiddelen bij onze school worden gebruikt. Af en toe komt er eens een nieuw bij. Bij de universitaire wetenschap wisselen de middelen en de stelsels met den dag. Waar kan over meer ervaring worden gesproken?

Het *aequalia aequalibus* is een uitlooper van de Homoeopathie, en blijkens de vraag naar het Diphtherieserum, dweept Prof. S. daar wel eenigszins mede.

Verder moet ik voor de zooveelste maal er op wijzen, dat, wat de Homoeopathie reeds een eeuw lang geleerd heeft, door de onderzoekingen van *Arndt*, *H. Schulz*, *F. Hueppe*, *Martius* e. a. thans ook zijn wetenschappelijke bevestiging krijgt in de oudere school.

Ging ik alles hier uiteenzetten, dan moest ik een geschiedenis der geneeskunde van de 19e eeuw schrijven, en dat zal Prof. S. zeker niet van mij verwachten en verlangen.

Enkele voorbeelden:

1°. De homoeopaten waren op grond van het S. S. tegen de *venaesecties* Dit was het wetenschappelijke hoofdargument tegen de Homoeopathie van de bestrijders in de eerste helft der 19e eeuw. De homoeopaten waren daardoor de moordenaars hunner patiënten, want ze *lieten* niet.

Broussais, de man van de venaesecties à tors et à travers, die zijn school reeds bij zijn leven tanen zag, werd op het laatst van zijn leven zelf homoeopaat. Ca. 1825 verklaarde hij, dat het beginsel der H. niet waard was onderzocht te worden, en in 1835 riep hij uit, op een zijner colleges: »Je ne connais dans les sciences que

l'autorité des faits, et en ce moment j'expérimente l'homoeopathie." Toen daarop een bulderend, spottend gelach van zijn auditorium volgde, vervolgde hij: »Oui, j'experimente l'homoeopathie, car je le répète, je ne connais que l'autorité des faits."

Het is bekend, dat hij de laatste vier maanden van zijn leven zich homoeopathisch liet behandelen. Van zijn eigen volgelingen had hij genoeg.

2°. De homoeopaten waren tegen de bekende polypharmacie, en *beproefden* enkelvoudige voorschriften, *vonden die steekhoudend.* Dit alles op grond en als gevolg van hun Similia S. Dit was mede één der hoofdredenen, waardoor zij zich de vijandschap van de heeren der officieele school en van de apothekers op den hals haalden.

Prof. S. zal toch niet kunnen ontkennen, dat onder invloed van het onder 1° en 2° genoemde de venaesecties obsoleet werden, en het voorschrijven vereenvoudigd werd. Het *nihilisme* en de *expectatieve methode* mogen we zeker mede onder de gevolgen opnemen van het optreden der homoeopaten. Noch dat nihilisme, noch die expectatieve methode schijnen erg te bevredigen. Tenminste dit mag men op dit oogenblik afleiden uit het zoeken en wroeten naar betere en nieuwe methoden en naar geneesmiddelen in de officieele school. Prof. S. schijnt evenwel in dat nihilisme enz. zijn therapeutisch ideaal gevonden te hebben. Tenminste Z.H.G. verwacht, dat wij tot zijn ideaal, het *agnosticisme* en *empirisme*, zullen terugkeeren.

Ik kan niet zeggen, dat dit mij en vermoedelijk ook de andere homoeotherapeuten erg aanlokkelijk zal toeschijnen. Dit zal wel *nooit* gebeuren! De denkers der officieele school vonden er geen voldoening in, en *wij zeker evenmin.* Wij zijn wat beters gewend, dan datgene te gebruiken wat anderen wegwerpen.

3°. Tal van geneesmiddelen, door de homoeopaten door middel van het onderzoek op gezonden enz. gevonden en op grond van het S. S. aan het ziekbed aangewend, zijn door de ervaring beproefd en bleken *curatief te werken, daar waar zij aan dat Similia similibus beantwoorden.* Van die geneesmiddelen zijn velen ingevoerd in de praxis

der heerschende school, en vaak deugdelijk bevonden. Waar zij geen voldoende resultaten gaven, was dit te wijten:

a. aan het vermengen met andere middelen;
b. aan het geven van te groote doses;
b. aan het niet letten op het S. S. Dus daaraan dat men niet individualiseerde.

Merkwaardig daarbij is, dat men bij dat overnemen steeds vergat de bron van herkomst te noemen.

4°. Ten aanzien van het door Prof. S. bespottelijk genoemde leerstuk der infinitesimale doses, verwijs ik naar mijn desbetreffend opstel in de *Geneeskundige Courant* Nos 15 en 16 van dezen jaargang.

Ik meen hiermede voldoende te hebben toegelicht, waarom wij zoo pedant mogen zijn, ons *de pioniers der natuurwetenschappelijke therapie* te noemen.

Steeds wezen de homoeopaten den weg, die gevolgd moest worden, de homoeopathische litteratuur is daar om dit te bewijzen. Wij werden vast en zeker tot het goede doel geleid door ons *Similia.* Eerst later, veel later betraden de vertegenwoordigers der officieele school dienzelfden weg, zonder hunne voorgangers daarin te erkennen.

Datzelfde Similia is ook de oorzaak van de uitdrukking door collega S. J. van Roijen gebezigd: »De slangenvergiften behooren dus wel tot de boosaardigste, enz." *Die uitdrukking is hem niet ontsnapt, maar werd volkomen bewust neergeschreven.*

Merkwaardig is verder nog de eisch van Prof. S., pag. 487, 1e al. v. o.:

»Het lijkt veeleischend van de homoeopaten te verlangen, dat zij de werking hunner geneesmiddelen door nauwkeurige waarnemingen en breed toegelichte statistieken en contrôle-waarnemingen staven, enz."

Hooggeleerde criticus, dit is reeds lang geschied en geschiedt voortdurend. Dat het geschied is, kan ik u bewijzen door te verwijzen naar o. a.: *Rückert's Klinische Erfahrungen in der Homöopathie*, eine vollständige Sammlung u. s. w., 1822—1872. De nieuwere statistieken vindt u in de publicaties van *von Bakody* en in de verschillende

homoeopathische periodieken. Af en toe zullen we in onze Handelingen van de voornaamste *homoeopathische ziekenhuizen* breed toegelichte statistieken enz. opnemen.

Gaarne zou ik Prof. S. ook nog willen vragen, of het *dweepen* met *sera*, met *geneesmiddelen*, enz. enz., bij de heerschende school, ook voorafgegaan werd door nauwkeurige waarnemingen en breed toegelichte statistieken? Zoo ja! Hoe komt het dan, dat van tijd tot tijd een koudwaterbad op dat alles gegoten wordt? Ik verwijs Prof. S. naar de elkaar tegensprekende resultaten met het diphtherieserum, met het antitetanusserum, met het antipestserum, enz. enz. Welke zijn die resultaten dan nog?? Waarom wisselen dan de therapeutische stelsels en methoden in de officieele school zoo voortdurend?

Laat ik eindigen en Prof. Straub uitnoodigen ernstig, niet als patholoog-anatoom, niet als bacterioloog, niet als ophthalmoloog, maar als pharmakoloog de Homoeopathie te bestudeeren. Dit kan voor een man met zulke groote gaven geen bezwaren opleveren. Daarna zal hij als deskundige, en niet als leek, een geschrift der homoeopaten beter kunnen beoordeelen dan hij het nu deed.

Dan zal Prof. S. niet bang meer zijn, in het door hem geredigeerde weekblad, het kaartenhuisje der officieele therapie en der officieele school door dissenters te laten aanvallen!

Adreslijst van de Leden

der Vereeniging van homoeopathische Geneesheeren in Nederland.

C. T. Aalsmeer Arts, Smidswater 27, *'s-Gravenhage.*

P. C. van der Harst Arts, *Alfen a/d. Rijn.*

A. C. A. Hoffman Arts, Markt, *Gouda.*

Dr. F. O. W. Kallenbach, Wilhelminapark, *Apeldoorn.*

Dr. D. K. Munting Jr. Arts, Weteringschans 102, *Amsterdam.*

J. Mieg Med. Docts. Arts, Wagenweg 54 d. *Haarlem.*

Dr. S. J. van Roijen, Trans 14, *Utrecht.*

H. v. Roijen Arts, Wijnhaven 27, *Rotterdam.*

J. I. A. B. v. Roijen Arts, Haringvliet 26, *Rotterdam.*

W. Rolvink Arts, Willemsplein 19, *Arnhem.*

Dr. M. L. van der Stempel Arts, Heerengr. 555, *Amsterdam.*

Dr. N. A. J. Voorhoeve Arts, Celebesstraat 93, *'s-Gravenhage.*

J. F. Wouters Arts, Spijkerstraat 107, *Arnhem.*